

אחר מיטתו של איש אמנה עבד ד',
הגאון הצדיק המקובל רבי שריה דבליצקי זצוק"ל – שבעה להסתלקותו

הולך תמים ופועל צדק

בנו הגאון רבי דוד דבליצקי שליט"א,
בדברי בכי ומספד בשעת מסע הלוויה, ובשיחה בתוך ימי השבעה

י. שכטר

בשור"ע ובנו"כ, בכלל זה כל מקום שכתוב על איזה תעניות ושאר דינים ופרטים שהם לבעל נפש ויר"ש, בכולם היה מחייב את עצמו.

בימי שובבי"ם כידוע היה צם ששה שבועות תמימים, וכן מי"ז בתמוז עד תשעה באב וכן מר"ח אלול עד יום הכיפורים, וכן כל יום ששי בשנה, וזו רק דוגמא. ותבר גזיזא דורדא בטבילה במקואות קרות באשמורת הבוקר ואף בסוף ימיו עם שהיה קשה לו. וקיים כל המועדים במלא תוכנם, ר"ה ויו"ט פ"פ ביראה וחרדה, מועדים בקיום השמחה ועליה לכותל המערבי, מנהג ותיקין שדאג להפיצו. ואף ימים של תעניות היה ממלא בתוכן רוחני ולא מעבירם בשינה כאיש המבקש לפרוע חובו.

ופירסם פעם אבא הכ"מ שכאשר הספידו את התפארת ישראל פתח הספדן ואמר במה היה כוחו, אם בבקיאות היו גדולים ממנו, אם בחריפות וכו', אם בצדקות כנ"ל, עד שהשומעים התפלאו, כאילו הוא בא להקטין, וסיים המספיד, אכן כן, אבל שכל המעלות הללו נמצאות באדם אחד זה לא מצינו.

אף על אבא אפשר לומר, אם בהלכה, אולי היו גדולים הימנו, אם בקבלה אולי, אם בדקדוק אולי, אם במנהגי ישראל לכל העדות אולי, אם בעבודת התפלה אולי, אם בשמחה"ל אולי, אם בחסד אולי, אם במדת האמת אולי, אבל שכל אלו המעלות היו באדם אחד כזאת רחוק מאד למצוא.

ואמרו בברכות ה' ע"ב על רבי אלעזר דחלש ועל גביה ר' יוחנן, ואמר רבי אליעזר שבוכה על שופריה דרבי יוחנן דבלי בארעא ובכו שניהם, ומהו אותו שופריה שמביא לידי בכי שניהם גם יחד? ידוע ביאורו של מהרש"א שם, דרבי יוחנן הוא שאמר אנא אשתייר משפירי ירושלים, ונמצא שבכו על חורבן ירושלים.

אבא הכ"מ היה משפירי



השקר עד הקצה ולא היה מוציא מפיו דבר שאינו אמת אפילו שאין בו נזק ואפילו אם יש בו תועלת. ולא היה חותם על שום מסמך ממשלתי אם היה בו סרך של אי אמת. התרחק מהגזל ואפילו לשלטונות ביקש להחזיר טעותם.

ובכן זוהי האדרת שלו ואותה השליך לנו. ובנטילת האדרת נעשה לו נחת רוח ועילוי נשמה.

ומה נאה עליו מזמור ט"ו בתהלים, פסוק אחרי פסוק. מי יגור באהלך מי ישכן בהר קדשך, הולך תמים ופעל צדק ודבר אמת בלבבו, לא רגל על לשונו לא עשה לרעהו רעה וחרפה לא נשא על קרובו, נבזה בעיניו נמאס ואת יראי ד' יכבד נשבע להרע ולא ימר, כספו לא נתן בנשך ושחד על נקי לא לקח, עשה אלה לא ימוט לעולם.

אבא היה חסיד אמיתי, חסיד של מסילת ישרים, היינו קיום כל המצוות בכל הדקדוקים שבהם עד מקום שיד אדם מגעת. וזה היה ממש אבא הכ"מ: שלמות כל מצוה ומצוה בחישוב כל השיטות וקיים בשלימות כל הכתוב

ויחצו נהג והנה ויעבר אלישע.

ובמפרשים שם שאלישע התנבא ע"י אדרתו של אליהו, ומהי האדרת של אבא הכ"מ? מה הבגד המיוחד לו? שמירת הלשון והתרחקות ממחלוקת. שמירת הלשון עד הקצה אפילו על שאינם שומרי תורה ומצוות ואפילו בדברי תורה. לא ברזו ולא בקריצה ולא בחיוך. ויש לדעת שאע"פ שנראה היה שהינו ספון בד' אמותיו, לא כן היה, אלא היה מעורב בין הבריות עם חוש ביקורת ועין חדה, ועם כ"ז היתה זהירותו מופלגת, ובוזה אפשר לומר בבירור שהיה חד בדרא ולא השאיר אחריו. ומשום כך נפטר בשם טוב והיה אהוב על כולם, פרושים וחסידים, וכל שומרי תו"מ באשר הם. והיה נשאל מכולם ועונה בסבר פנים יפות. וכל מי שהיה שואלו מה לתקן ובמה להתחזק היה משיב דבר ראשון שמירת הלשון. וספר ח"ח ושמה"ל היה שגור על לשונו ע"י שלמד אותו עשרות פעמים.

ובכלל זהירותו בשמירת לשונו היה היותו איש אמת והתרחק מן

אנו נמצאים בעיצומם של ימי חורבן הבית והנה אנו מתאבלים על חורבן בית נוסף, בית אבא הכ"מ, הבית אשר ממנו יצאה תורה והוראה לכלל ישראל במשך ששים ושבעים שנה. הבית הגדול והקדוש הזה שהיה מקדש מעט שעבודת הקדש התחילה בו בשלוש לפנות בוקר והסתיימה בשעה אחת. הבית אשר עיני ישראל היו נשואות אליו לשמוע הלכה ברורה בלי גמגום, לעצה טובה או לברכה. הבית הגדול הזה שבין כתליו כתב אבא הכ"מ כשבעים חיבורים בכל מקצועות התורה, הבית הזה נחרב לעינינו ועל דא קבכינא.

כשעלה אליהו השמימה, זעק אחריו תלמידיו אלישע 'אבי אבי רכב ישראל ופרשיו', ומפרש התרגום: אבי אבי דטב להון לישראל בצלותיה, מרתיכין ופרשים, שתפילתו מגינה עליהם יותר מחרב וסוס. אף אנו יש לנו לזעוק כן, הרי ידועה עבודת התפילה שלו כמונה מעות, עם כוונות האריז"ל, שבעים שנה ויותר של ותיקין - ופעם שאלתיו כמה הפסיד ומנה יד אחת, וזה היה אנינות, ניתות וכו'. ומכוחו ובהשפעתו נוסדו מניני ותיקין בכל תפוצות ישראל, ע"פ שיטתו בחישוב זמן הגץ הנראה.

וכן שאר תיקוני התפילה שלו: תיקון חצות שעוד בצעירותו הדפיס והפיץ; סליחות לשובבי"ם, יו"ט פ קטן ועוד. ועל ידו נפוצו והתפשטו סדרי תפילה אלה במקומות רבים בארץ ומחוצה לה.

ועוד אמרו שם אודות הסתלקות אליהו: ואלישע ראה והוא מצעק אבי אבי רכב ישראל ופרשיו ולא ראהו עוד ויחזק בבגדיו ויקרעם לשנים קרעים: ויום את אדרת אליהו אשר נפלה מעליו וישב ויעמד על שפת הירדן: ויקח את אדרת אליהו אשר נפלה מעליו ויכה את המים ויאמר איה ד' אלוקי אליהו אף הוא ויכה את המים

"הוא נשמה קדושה, מדורות אחרים"

הנהגות והליכות ממרנא החזון איש זללה"ה המתפרסמות לראשונה
כפי שנשמעו מפי הגאון הצדיק רבי שריה דבליצקי זצוק"ל
ונמסרו למערכת "הפלס" ע"י תלמידיו ומקורביו

ק

שר מופלא מיוחד במינו נרקם בין הגאון הגדול רבי שריה זצוק"ל עם מורו ורבו מרנא החזון איש זללה"ה, כאשר מילות עלומיו דבק בו ובתורתו ועד אחרית ימיו התבדרה כנודע תורתו של מרן זיע"א ושמעותיו בקרבתו של רבי שריה זצוק"ל.

הפעם הראשונה בה נכנס רבינו למרן החזון איש, כפי שסיפר במכתב ליבלחט"א הגר"צ ירוב שליט"א, הייתה בשנת תש"ב, וזאת בהיותו כבן 16 שנים בלבד.

ברבות השנים סיפר רבינו בענוותנותו בהערכה, כיצד החזון איש חפץ להעיר לו בדרך כבוד על ענין מסוים. היה זה כשהתפלל תפילת 'שמונה עשרה' של מנחה שהתקיימה בבית החזון איש, הנער הצעיר עמד בירכתי החדר והתפלל מעט בקול, והנה בסיום התפילה הסתובב מרן החזון"א ושאל 'ווער האט גידאווענט דא אזא שיינ?' (מי התפלל כאן כ"כ יפה?). כוונתו הייתה, כך פירש רבינו, להעיר בדרך כבוד לבחור צעיר על הלכה בשו"ע...

על מצות ומורוים

בשנת תשי"א חלה רבי שריה זצוק"ל ואושפז בביה"ח אסותא בתל אביב, ובהיותו שהייתה השנה שנת שמיטה נמנע ולא אכל כלום ממה שהוגש לפניו שם. והנה כששמע החזון איש על אשפוזו מיד נסע לבקר, כשהגיע ולאחר ששוחחו מעט, אמר החזון איש: 'חייל עושה מה שמפקדו מצוה אותו; אנו כולנו חיילים, ובמצב הזה רבש"ע רוצה שתאכל ירקות אפילו בחשש'.

לימים, כאשר שאלו את רבינו אם למעשה אכל, היה מחייך באופן שהשתמע כי הצליח להקפיד בזה עד להחלמתו.

ואכן לפני מספר שנים הסתלק לעולמו הגאון הצדיק רבי ישראל מאיר זכריש זצ"ל, וכאשר רבי שריה זצ"ל נכנס לנחם את בני המשפחה,

סיפרו לו כי כשאביהם היה מאושפז בבית החולים והיו בעיות עם מוצרי החלב, אמר לו החזון איש כי עליו לאכול ממאכלים אלו ואף חיכה לצדו עד שיאכל את מאכלי החלב. לשמע הדברים, הגיב רבי שריה בחיוך: אצלי הוא לא חיכה, ואכן לא אכלתי מן הירקות באותה שנת שמיטה...]

מעשה נוסף שאירע עם רבינו היה בערב פסח שנת תשי"ב, כאשר נכנס לשוחח עם החזון איש בדברי תורה ובתוך הדברים שאלו החזון"א אלו מצות הוא מתעתד לאכול בליל הסדר.

מנהגו היה עד אותה עת לאכול מצות מכונה, כמנהג גדולי ירושלים. אמר לו החזון איש מיד: לא, תאכל מצות יד לצאת הדאורייתא, ומדי דברו תיכף קם בזריזות לארגו המצות והוציא מזה, תוך שהוא בודק את שיעור ה'כוית' שבה.

נקודה מעניינת שהיה רבי שריה זצוק"ל מוסיף לספר על אותו ביקור, כי מרן החזון"א זיע"א ביקש מאחותו, אשת מרן הסטייפלר זיע"א, נייר לעטוף בו את המצה, והיא נענתה ואמרה כי אין נייר פסחי ונקי. ואולם מרן זיע"ע ביטל את חששותיה וביקש נייר ממה שבמצא בבית באותה עת.

"גם לפני חמשים שנה היה חידוש"

עובדה נוספת סיפר רבינו זצ"ל, כי בא פעם לחזון"א זיע"ע וסיפר לו על נדר מסוים שחשש כי לא יוכל לעמוד בו. לשמע השאלה השיב לו מרן זיע"ע כי הנה יש עמהם תלמיד חכם פלוני אשר שהה באותו הזמן בבית, צא אפוא לשוק והבא עוד אדם ונתייר הנדר על ידי בית דין של שלשה. יצא הגר"ש לרחוב ומצא יהודי שניאות להיכנס לבית.

כאשר נכנסו ועמדו לפני מרן זיע"ע, הוא החל לחקור את הגר"ש אודות החרטה והפתח, ואז התירו בצירוף ג' את הנדר. לאחר שפנה ויצא אותו

יהודי אמר לו החזון"א: עכשיו התרנו בכדי לא להלבין את פני האיש, אולם על פי הלכה צריכים שלושה שיודעים ובקיאים בהלכות נדרים, גש אם כן לרחוב וחפש בן תורה, עמו נוכל להתייר את הנדר...

הערכתו העצומה של החזון איש לגר"ש זצ"ל ניכרת היטב ממעשה נורא שסיגר גיסו, הלא הוא רבי ידידיה ינובסקי זצ"ל, בשם אביו הגאון רבי חיים עוזר ינובסקי זצ"ל חותנו של רבינו, שהיה רבה של ראשון לציון, כי באחת הפעמים שביקש הרב ינובסקי לתהות על קנקנו של רבי שריה, ובביקורו אצל החזון"א ביקש לדלות פרטים אודותיו, אמר לו החזון איש (בתרגום מיידיש): "שריה הוא נשמה קדושה שהתגלגלה אלינו מדורות אחרים", עכ"ל הפלאי.

עובדה נוספת שנשמעה מפי הגאון רבי יעקב פנחס גבירץ שליט"א רב ביהמ"ד 'ותיקין' בבורו פארק, כי באחד השיחים התבטא מרן אודות רבינו כי גם לפני חמשים שנה היה אברך כמוהו חידוש...

הלכות והנהגות רבות נמסרו מרבינו זצ"ל ממה שראה וקיבל ממרן החזון איש זיע"ע, שבביתו התפלל במשך שמונה שנים דבר יום ביומו, אמנם רובם נדפסו או פורסמו מכבר, אם בספרי 'זה השלחן' ואם במקומות אחרים.

לפנינו מספר הנהגות אשר נרשמו על ידי תלמידים מפי הגאון הצדיק זצוק"ל, ונמסרו השבוע בחדרת קודש למערכת 'לקראת שבת' על מנת לפרסמן ברבים. מדובר בהלכות והליכות ממרן החזון"א אשר אינם ידועים כלל ולא התפרסמו עד הנה.

תלמיד רבינו זצ"ל אשר מסר את הדברים לבטאון עולם התורה, מבקש להבהיר כי כידוע אין למדין הלכה מפי לימוד ולא מפי מעשה (ב"ב ק"ל),

ואפשר ונפלה שגגה בהעתקה, ולכן יבואו הדברים להגדיל תורה, ולמעשה יש לעיין בכל דבר במקורו.

א. מעשה ואירע שנמצא טעות בספר תורה בעת הקריאה והוציאו ספר אחר, והורה מרן זללה"ה להמשיך לקרוא ממקום שפסקו בספר הראשון וגם לא להשלים שבעה קראים, (כפסק השו"ע, ודלא כרוב ראשונים והגר"א).

ב. אירע ונמצא טעות במגילת איכה והורה לקרוא בלי ברכה (דלא כאחרונים שדימו למגילת אסתר).

ג. כשלא היה נביא בק"ף כדניו וקראו מתוך חומש, לא היה מרן קורא בפיו בלחש עם הכהן קורא בהמשג"ב, אלא שותק ושומע.

ד. התיר להפסיק במסעות בפרשת מסעי, וכן היה למעשה שנה אחת אצלו במנין.

ה. הורה שאין לבטל תחנון כשיש חתן בתוך מעל"ע של ז' ימי המשתה כשהוא ביום השמיני. (יעוין במ"ב שדעתו להקל ואח"כ פסק כנ"ל).

ו. הקפיד ברה"ע על סוף התקיעה שתהיה ישרה בלי עליה או ירידה, (אמנם על אמצע התקיעה לא חשש).

ז. כמדומה שלא נהג לפסוע ג' פסיעות קודם שמו"ע.

ח. ברה"ה האחרון לחייו נשא ע"י רבינו אם מותר ליקח כדור לכאב שיניים והשיב תיכף להיות, בלי לשאול פרטים.

ט. כשהתפלל בישיבה בחולשתו, נעמד בסוף התפילה לפסוע ג' פסיעות כדון, (והגר"ש בשנתו האחרונה כשלא יכול היה להתפלל בעמידה התאמץ מאד בכל כוחו לפסוע כנ"ל).

י. היה מעשה שבישלו בבית א' התלמידים פיל"י דג המוחזק לכשר אך בלא קשקשים עליו ואכלו ממנו, אח"כ כשנתברר שלא ראו סימני טהרה שאלו למרן אודות הכלים, אם צריכים הנעלה, ביקש מרן מאחותו לברר אם יש סימנים בנין קליפות המוכחים שהיו קשקשים, ומשהשיבה לחיוב התיר הכלים (ואולי רק בדיעבד).

ראשונים
ובלעדי

דירושלים, מפליטת בית סופריהם, התחמם לאורם של הגר"ד בהר"ן והגר"מ חרלפ ושאר צדיקי ירושלים ומקובליה, כרבי מרדכי שרעבי ורבי עובדיה הדאיה ואח"כ לאורו של מרן החזו"ן, ושמעתי מעד נאמן שאמר החזו"ן אלי עוד בצעירותו, שגם לפני חמישים שנה אברך כזה היה בגדר חידוש. ועל דא קא בכינא שאין לנו כדוגמתו בדורנו.

ואזכיר עוד נקודה חשובה שאבא הכ"מ הצביע עליה. וכך אמר באחת השעות הקשות שלו: שהקב"ה יזכור לי שעשיתי הכל לבדי לבד. סלל דרכו לבד, בחר והלך אחר רבותיו, ובעשר אצבעותיו הגיע למרום דרגתו. "כד דמך ר"א בר"ש היה דורו קורא עליו מי זאת עולה מן המדבר מקוטרות



מור ולבונה מכל אבקת רוכל, מהו מכל אבקת רוכל דהוה קראוי ותנווי וקריבוי ופייטוי וכו'". כך היה אבא הכ"מ תני וקרי וגם עלה מן המדבר, לא בבית של ת"ח אלא בבית של אנשים פשוטים, ולא עוד אלא של אלהי כסף ואלהי זהב. והיה שם גם נסיון העושר, אבל ויתר.

תורה תורה חגרי שק והתפלשי באפרים, מי יפרך הויות ומי יתרץ שברים. מי יענה על שאלות בכל חלקי ההלכה בבהירות בלא גמגום. מי יענה במנהגים לכל עדה ועדה בישראל, מי בדקדוק, מי במסורה, בזמנים, בשיעורים, בסוגיא עמומה של דברי הארז"ל. מי ימשיך את מסורת תלמידי הגר"א שהיה בזה חד בדרא. כלי מלחמה אבדו ונפלו גיבורים!



נכדו חביבו ותלמידו הרב הגאון רבי בצלאל דבליצקי שליט"א

"לבבו שלם עם ד"

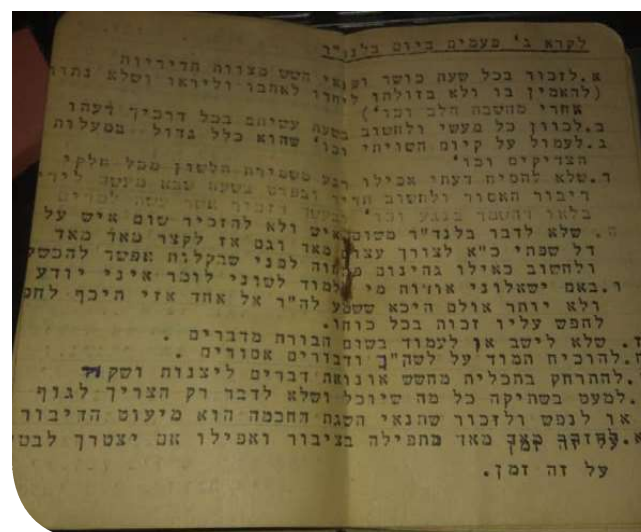
קרני הוד וליקוטי בכי וקניה שנאמרו ברבים ונערכו בתוספת מרובה עבור בטאון עולם התורה

כבר מרגלא בפומייהו של דרשנים דברי חז"ל בליקוט, על הכתוב אצל אלקנה: "ועלה האיש ההוא מעירו מימים ימימה להשתחוות ולזכות לך צבאות בשילה": "נתעלה בביתו, נתעלה בחצרו, נתעלה בעירו נתעלה בכל ישראל, וכל עילוי לא היה אלא משל עצמו".

עתה כאשר מבקשים אנו לערוך דמותו של הס"ק הכ"מ, מאירים לנו דברים אלו באור יקרות. וכבר עורר ע"כ אאמ"ו שליט"א את קהל המלווים בהספדו הכביר, וראוי לשוב ולשנות הדברים עד שיכנסו בליבנו: ערשו של רבנו מוטלת בבית המצופה פנימי וחיצון בחומר, תוכו רצון רצי כסף וזהב, והוא נער קטון שיבר כל אותם אלילים, עלה מביתו ומחצירו, הכיר את בוראו ודבקה נפשו בתורה ובחכמיה, עד שעלה מעירו ועקר לירושלים עיה"ק ולמדרשה, שם הסתופף בצילם של חכמי ירושלים, שעיצבו את דמותו והגביהו את קומתו גבוה מעל גבוה, וסופו שנתעלה בכל ישראל, בחיבורי הרבים בנגלה ובנסתר. וכל עילוי לא היה אלא משל עצמו. וכמו שהזכיר אאמ"ו שליט"א במספרו, כי בשעותיו הקשות גילה מצפוני ליבו ואמר ברגש רב: זכרה לי אלוקי שכל שעשיתי והשגתי, בכוחות עצמי עמלתי,

וסללתי את דרכי לבד. ודבר זה מחייב כל אחד ואחד מאתנו, שהרי ענינו הראות, שאין המקום גורם, ואין הדבר תלוי אלא בנו. וממנו נראה וכן נעשה.

טרם כל שיש ראוי להזכיר שסבא בא בימים כפשוטו וכמדרשו, ומן הנמנע מאיש צעיר לימים מלתאר את כל מעשיו ומפעליו, ומצורף לזה, שהיה אמן מכוסה אמן מוצנע, הרי שאין הדברים אלא קו לקו, צו לצו, זעיר שם זעיר שם.



האלוקים הגה"ק ר' הירש מיכל שפירא זיע"א. ואף שרבינו לא היה במחיצה אחת עמו בעוה"ז (ר' הירש מיכל נלב"ע ב"ב אלול תרס"ח), אבל כמי שדבק ודר בין חכמי וצדיקי ירושלים, היה אורו של ר' הירש מיכל זרוע עליו. ומרגלא בפומיה הוראה שבקדושה מר' הירש מיכל: יש ליקח כל הון יקר ונעים מכל עובדי ד' ומבקשי שמו. הנהגה זו היתה נר לרגלו משחר נעוריו ועד אחרית ימיו.

וכך אנו מוצאים בנפסק קבלותיו כשטרם מלאו לו שלושים, דברים שאלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו: "אחשוב שרבותי הרוחנים הם ארבעה, הגר"א, האר"י, הרש"ש והח"ח. ואני תלמידם הרוחני ולכוון הנהגתי לפי דרכם בערכי".

ועוד מוסיף שם פרטים וחלקים מעבודת השי"ת, לצד שמות חכמים שהם בעיניו עמודי אותו חלק, כדי שדמותם תעמוד לפניו לחזק אותו חלק: בענין שמירת השו"ע - ר' דוד בהר"ן. בענין מקווה וזיתקין - ר' שמואל פפרמן. בענין שמירת הלשון - ר' שמואל הומינער. בענין דרוה הקודש - ר' מרדכי שרעבי.

דבר שללמד על הכלל יצא, על שלימות עבודתו הנהדרה, הרי זו עבודתו הקדושה בראש השנה. יראת ד' היא מעוזו, פשט צורה ולבש צורה, איש לבוש הבדים, מקודש לקודש

הגאון הגדול רבי משה שטרנבוך שליט"א בדברי מספד בשעת הלווייה

רואים איך הוא אומר אהבה רבה בבכיות ודמעות, אנו רואים את ההתמדה שלו, וזהו לימוד המוסר שלנו. גם אנחנו היה לנו ספר מוסר חי.

הוא זכה להעביר הלאה את תורת הגר"א, בנגלה ובנסתר, כל תפילה אצלו היתה בעבודה, כל תיבה ותיבה בתפילה כפשוטו, "דודי ירד לגנו, לרעות בגנים וללקוט שושנים, אל גינת אגוז ירדתי", ואמרו חז"ל במדרש שכאשר אגוז נופל שומעים קול, וממה נובע הקול? מקליפת האגוז ולא מהפרי, וכך גם אין לנו אלא השגה בצדיקים אלא בחיצוניות - בקליפה, אבל מה שהיה בתוך הפנים אין לבני אדם השגה - שרק הקב"ה בלבד יודע זאת, ועין לא ראתה אלוקים וזולתך.

חז"ל אמרו "מת בערב שבת סימן יפה לו", והכוונה שכל ימיו הכין אצלו ליום המיתה ולכניסתו לעולם הבא שנקרא "שבת", עד שבכל יום ויום הרגיש שהיום זה ערב שבת, וזהו סימן יפה לו, וכך אצל הנפטר היה כל הזמן ערב שבת - וחשב בכל הזמן על יום המיתה. היה בא מזמן לזמן בכל חודש למקום שמתפלל ועושה שם תפילות כיום כיפור כדי שיזכור את יום הדין.

אבקש מחילה אם לא הספדתי כראוי לו, בטור מבואר (יו"ד סי' שד"מ) שהמצווה להספיד חכם הוא להזכיר מידותיו הטובים ולהוסיף עליהם קצת, וכתב שם הב"ח שעדיף שיוסיף בשבחו כדי שלא יפחות בשבחו, כי אם יפחות ממעלת הנפטר עלול להיתבע על עבירה חמורה של ממצע בהספדו של אדם כשר, ואני אינני יכול להספיד יותר ממעלותיו, ועל כן אבקש ממנו מחילה - אולי לא הספדתי כראוי.

אני מבקש ממנו בשם כולנו, הוא הרי יודע מה שאנחנו סובלים בעולם הזה, הוא יהיה שליח שלנו למעלה לבקש מהקב"ה שימלא רחמים עלינו, שיעזור שם את כל הצדיקים וקדושי עליון שיתפללו שיתקיים בקרוב ממש "יתגדל ויתקדש שמה רבא", בזמן גאולתנו במהרה בימינו בקרוב, אמן.

מאוד קשה להספיד את הנפטר. איזה שם אקרא לו, גאון... צדיק... קדוש... התואר האמיתי שלו הוא "עבד ד'". כשמשנה רבינו נפטר קרא לו הקב"ה בתואר אחד "משה עבדי מת", וימת משה עבד ד'. הוא היה עבד ד' כפשוטו יום ולילה, ומילא הימים והלילות לעבודת ד'. הוא היה חי ב"שיוויות ד' לגודי תמיד", קידש את פיו ולא דיבר לשון הרע ולא הוציא מפיו דברים בטלים. בשבת לא דיבר דברי חול, כל ברכה היתה אצלו בכוונה, כל מצווה קיים בכל מיני הידורים, היה עניו בתכלית הענווה, יש עניו שאינו מחפש כבוד אבל יש עניו שסבור שלא מגיע לו כבוד, והוא היה עניו אמיתי ושם עצמו כאין ממש, שייף עייל שייף נפיק, גריס באורייתא תדירא ולא מחזיק טיבותא לנפשיה.

נשמתו הטהורה עולה עכשיו לשמים. אוי לנו, נשבה ארון האלוקים - הגוף שהוא "ארון הקודש" שהחזיק בתוכו כזה נשמה שנתת בי טהורה היא, וכו' ואתה עתיד להחזירה בה לעתיד לבוא", ופירש הקדוש החפץ חיים שאותה הנשמה כפי שהאדם עבד בה תורה ומצוות, וכפי שמשאירים אותה כאן בצאת נשמת האדם מגופו בעולם הזה, כך הנשמה חוזרת אליו לעתיד לבוא לנצח, והנשמה שלו היא נשמה טהורה, הוא הניח שם טוב בעולם, ספריו הם מפתח היאך לנהוג להלכה למעשה.

הוא היה איש שלום, ברח ממחלוקת. חורבן בית המקדש היה עבורו שנת חנינים ומחלוקת, ובכונה"ר דורנו הוא דור של מחלוקת וקשה למצוא איש שלום כזה, אך הוא היה נקי ואיש שלום, כהדס במדבר, אוי מי יתן לנו תמורתו!

לפנינו יש דמות של יהודי מהדור הקודם. פעם באו משלחת בעלי מוסר למח"ה הגר"ח מבריקס זצ"ל לבקש ממנו שילמדו מוסר בשיבת וואליץ, אולם הגר"ח השיב ואמר להם, אנחנו לומדים מוסר בכל היום, כי אנו רואים את הגאון הנצי"ב כאן בשיבה והוא ספר מוסר חי, אנו

הקדשים. תחילה וראש נתן ליבו וכל כוחו לדקדק בשלימות מצוות היום עד מקום שידו מגעת, בתקיעות שיהיו על הצד היותר טוב וכפי כל השיטות העיקריות שהעלה בעינו והסיק בסוגיא סבוכה זו, ועד אמירת פסוקי מלכויות זכרונות ושופרות, לצאת ידי דעות כל הראשונים.

ותפילתו ברוממות ברגש עצום ורב, בבכי יבוא ובתחנונים יובילם. וגם בזה ארון שומעת שלימות השגתו: בוכה ב"ותמלך ד' לבדך על כל מעשיך" ובי"תעביר ממשלת ודון מן הארץ", ושופך דמעות גם בעת אמרו "מי ינח ומי ינוע, מי ישלו ומי יטרף". מדקדק ומתאמץ, גם בדברים שיש בהם סימן, עד שאינו נותן שינה לעינו לילות ר"ה עד חצות, וכל זה אחרי יגיעתו הנוראה בכל ימי הסליחות במיעוט שינה וריבוי תפילה, ואע"פ שהיה יורד לפני התיבה למוספין, והגם שרבר זה לא נזכר בשום מקום, ואע"פ שבשעה שלוש בעוד ליל כבר מתגבר כארי, כי כן מרגיש ליבו הטהור ד"ל מסמנא מילתא לישן בליל ר"ה". וכל אותם הימים הקדושים שפתיו מרחשין פסוקי תהילים, לא יתן דמי לו. בשעת קריאת מרים קולו בבכי בעת קריאת הפסוק "וגם את בן האמה לגוי אשימנו" ומצטער בצערן של ישראל מיד אויביהם הישמעאלים, אשר בזכות הבטחה זו נמסרו בידם רח"ל, ואחרי כל זה אינו משתמט מלערוך "מי שברך" לכל עולה ועולה, במתינות בפנים יפות ומאירות. הנמצא איש אשר כמוהו?!

וכאשר נפטר ר' הירש מיכל שפירא, בימי האלול, היה ר' שמואל סלנט חולה וסומא, נכנס לנחם אצל בנו יחידו הגה"צ ר' בן ציון, וגנחתי גניח וילולי ליל: אוי! ר"ה בלי ר' הירש מיכל! יוה"כ בלי ר' הירש מיכל! סוכות בלי ר' הירש מיכל! ואף אנחנו נבכה יומם וליל, ר"ה על כל פרטיו וחלקיו בלי רבינו... יוה"כ בלי לשמוע את כיסופיו וגעגועיו בעת אמירת העבודה, ובלי לטוהר את הלב בבכי של שמחה, עת שיצא במחול לצדיקים באמירת תתקבל בקדיש שאחר נעילה... סוכות בלי אותה שמחה של מי ששב כמנצח משדה המלחמה... חשך עולם בעדנו!

כאמור שלימות עבודתו באה גם בתכונות שנראות כמנוגדות אלו את אלו, ואילו אצלו דרו זה לצד זה. כמתואר לעיל, ע"פ מקום גידולו, הרי שהיה רבינו "ליל תפנוקים", ובמובן מסוים נשאר כך תמיד. אם נשרפה נורה, היה הוא יושב ולומד לאור הנר, עד שיבוא מישוה להחליפה. לא היתה

כשעתיים קודם הנה"ח, בחורף כבקיץ, לטבילה ואח"כ לתפילה במתן ובכוונות הלב. וכך בש"ק היה טובל במקוה חשוך וקר לגמרי, גם בימות החורף הקרים (וכמוכן וכפשוטו שלא היה מתגב אח"כ) וכשתמה תלמיד אחד איך הוא סובל צינה מקפיאה זו, השיב לו, הרי זה עונג שבת עבורי! לקבל הארת היום בלי לנטות מדברי חז"ל כהוא זה. וסיפר איש נאמן רוחו הגה"ח רח"ח הלפרין, כי פעם סיפר לו רבינו, שהוצרך ליקח כדורים משככים עד יום רביעי לכאבים שתקפוהו ברגל בעקבות טבילות אלו, ואעפ"כ מקומו לא הניח.

הזכרנו את ענין התעניות, וראוי להוסיף ולהשלים: אחד מהספרים שבהם נחשפת פנימיותו של רבנו יותר מכל חיבוריו האחרים הוא ספרו "אני לדודי". ושם נמצא כתוב דברים נפלאים, אשר יש בהם מנשמתו ופנימיותו, וכך נכתב שם על סעודת

לביטולם של שאר מצוות נשמה. וכ"כ רגע ורגע שיהיה ללמוד ואינו לומד הוא עוון של ביטול תורה שענינו חמור מאד מאד. ובמקו"א: "לומר כל בוקר לאחר ברכת התורה: אני מקבל עלי בלגד"ר להזהר היום מאד מאד מכל חלקי דיבור האסור ומכל שיחה בטלה וחשש של שיחה בטלה ודברים בטלים".

יום שב"ק, היה מוקדש רובו ככולו ללמוד תורת הח"ן וכמש"כ הרב האר"י שכך נכון וראוי. והנה סדר למוד יום השבת משנה אחת: "מלפני אור הבוקר עד התפלה דברי הרב [האר"י] כפי כוחו, אחר התפלה קביעות בגמ', אחר הפעודה, דברי הרב עד סעודה ג, בשעת האוכל ספרי מוסר ועבודה".

וכבר הזכירו את מסכתא דתעניות שסיימה כולה, עד ששנים הרבה הקיפו את רוב ימות השנה. וכך במיעוט שינה, שהיה מזנק ממיטתו בעוד ליל,

לו כל ידיעה איך מבצעים פעולה פשוטה כזו, מן הסתם בבית הוריו היה איש מיוחד המופקד לדברים כיו"ב. אכן ככל שהדבר נגע לעבודת השם, היה הוא אמיץ כוח ורב אונים, וכל תנועות הגוף בידי ניתנו.

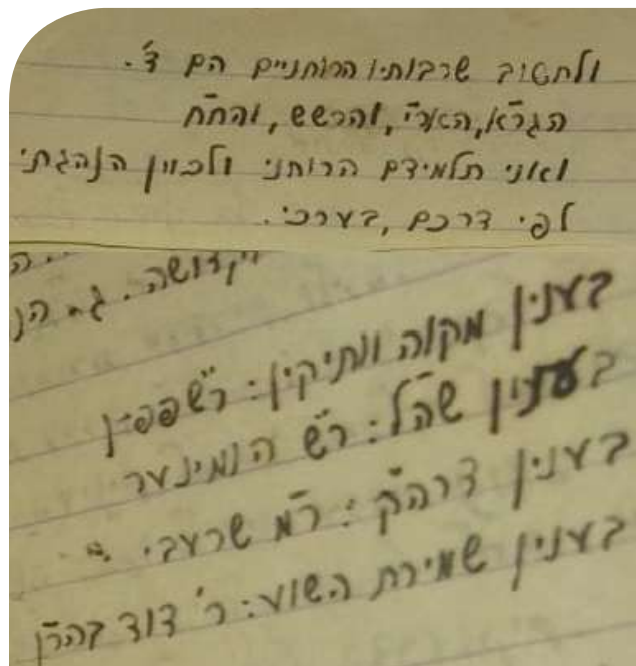
ראשון לציון, שקידת התורה וקבלת עול תורה. ודברת בס ולא בדברים בטלים ואצ"ל בדברים אסורים. יו"ח יעידו כי בענין זה לא נשא ולא הכיר פנים, באופן שאם האריכו בשיחה עמו יותר על המידה לפי הבנתו, היה מחזיר פניו לספר, וממשיך להתבודד בעינו, בכתובה או בשנינו. פנקסי הקבלות המצויים בידנו, מלאים מגדרים וחזיונים לשקידה ובריחה מביטול תורה חי"ו. כך דרך משל נפתחת רשימת הקבלות לשנת תש"ז: "להיות מקושר בעול תורה ולא לבלול כי אם בהכרח רב ולעמוד שנינו ביטול תורה יהיה שווה אצלי עכ"פ

שמיני עצרת, שהמשילוח חז"ל לסעודה קטנה שעושה המלך עם אהובו: "נראה דצריך ליקר מאד סעודת יום דשמיני עצרת, שהיא היא הסעודה והיא כאוכל אתכא דרחמנא, וקרב לומר דיש לבון בתענוג אכילה ושניה שבה, לבחינת שמחנו כימי עיניתנו, ובפרט במי שזכה להשלים מ' יום בתענית בקרב הימים האדירים עד יום הכ"פ". ודעת לבון שלא נכתבו הדברים אלא מתוך השגתו שלו. ומי שנוכח ב"סעודת" שמיני עצרת שלו, יבין שלא רק על תבא דרחמנא אכל, אלא לחם מן השמים בא בקרבן.

ידוע לכל שרבינו היה גומל חסד טוב ומטיב, וכאיש המכסה אלפיים, אין ספק שרוב מעשיו גם במקצוע זה לא שלטה בהם עין. בזה היום ממש שמעתי מידיד מעשה פלא, וללמד על כל אותם סיפורים שלא יודעו לעולם יצא. וכך ראשיתו של הסיפור: לפני כעשור ומעט יותר, הזדמנתי אנכי כותב השורות, לחנות מכולת באיזור בו התגורר רבינו. בעל המכולת שהיה מיווד עמי, סיפר לי על פלוני שיש לו חוב של כעשרת אלפים ש"ח ואין בידו לפרוע, ובעל המכולת התלונן, איכה אשא לבדי טרחו ומשאוי של פלוני זה. סיפרתי הדברים לסבא, ביודעי שיש לו היכרות עם אותו פלוני, והסבא הגיב במה שהיה נראה כהשתתפות בצערם של בעל המכולת ואותו פלוני גם שניהם, ותו לא מדי. כל זה סיפרתי בשעתו, לאותו ידיד, אולי מתוך בקשה לטכס עצה. ועתה לאחר פטירת רבינו, נודע אחריתי של סיפור זה. ובכן מספר אותו ידיד: אחר יום או יומיים קראני רבינו אליו, ונתן בידי את כל הסכום בתנאי כפול ומכופל שלא יודע לאיש, ואף לא לבעל המכולת כי מידיד ניתן לו.

אכן גם בעבודה זו, עינינו ראו ולא זר איך משעבד וכופה את רצונותיו ונטייתיו: היו זמנים שלא היה בכוחו לקבל קהל, מאפס כוח ורוח, ואעפ"כ היה מקבל בספ"י כל מיני אומללים ונזכאים. פלוני שנטרפה דעתו היה דופק על הדלת דפיקות רמות, כמי שבא על עסקי נפשות, ושאולותיו היו אלה וכיו"ב: ישנתי הלילה כך וכך האם זה מספיק? ! וסבא היה משיב לו בפנים מאירות ושוחקות: בטח בטח, מספיק מספיק! וכך היה חוזר שוב אחרי כמה שעות ושוב מבקש לקבל את אותה הוראה חמורה. וסבא משיב לו באותה סבלנות.

כיוצא בדבר היה פלוני אומלל שהיה עולה לשפוף את ליבו לפני סבא על חייו המרים, ובדרך קבע היה



היה מדובר להחיות רוח שפלים, כבש את נטיותיו והרגליו מפני צרכיהם שלהם.

עוד בחייו התפרסם שמו כנוצר לשון, פה קדוש. וכך כל מי שביקש ממנו עצה ותושיה לעבודת ד', אם כקבלה לשנה חדשה, אם חיזוק לנער הנכנס בעול תו"מ, או לאשה היושבת על המשבר, לכולם הורה להתחזק בשמירת הלשון, מלשה"ר וכל חלקי דיבור האסורים. באחד מקבילותיו הוא רושם: לעמוד בנפשי כי איסור לשון הרע הוא כאכילת דב"א ממש. ואם נבוא לספר גודל זהירותו בזה, אין אנו מספקין ואין אנו מפסיקין. כמעט כוחותיו האחרונים היה דרוך ומכוון לשמירת הדיבור לכל חלקי, וכך ביום שישי הקודם, ישב חלוש ומיוסר עם חמצן על פניו ונוסף לזה מסכה של אינהלציה המכסה את מרבית פניו. כאשר פלוני ממקורביו עומד בסמוך אליו, ומשוחח בטלפון עם גבאי המניין ומעביר לו הוראת הרב לתת מפטיר ומוסף לפלוני, וע"ז הוסיף במה שנקרא "הומור": א שווארצע שבת... וזאת בשל העובדה שאותו פלוני לא מפורסם בקולו הערב... הרב הסיט את המסכה מעל פניו, ובהתרגשות ותקיפות אמר: לשון הרע מדאורייתא! יפה מאד! לשון הרע מדאורייתא! ואכן מעולם לא נראה הרב מדבר בסגנון כזה, וזאת כשהיה מבחין שהדובר שמולו פיו פתוח ללא רסן וביקורת, דבר זה היה מאוס ונתעב בעיניו יותר מכל דבר גנאי ומיאוס אחר.

נתארכו הדברים ולא הקפנו אלא כטיפה מן הים, ועוד נותר הרבה בקולמוס על כוחו ויחודיותו בבידור הלכה משרשה ועד פרטים וחקרי דינים שלא שת להם אדם מעולם, ולצד זה נאה מקיים, עד שכמעט לא היה ביכולת לחדש לו איזה חומרא של ממש, שיטה שיש מקום לחוש לה, שלא הייתה ידועה לו על בוריה. על סגולתו ויחודו בתורת הח"ן, כאשר יעידו בעלי אותה חכמה על ספריו, שכשמן כן הם "פתח עינים", לפקוד עינים ולסלול דרכים חדשות. על היותו מצפה לישועה כל ימיו, עד שבכל פעם שהיה קורא בספרי המוסר - בהם היו לו סדרים קבועים - על צער השכינה בזמן הזה, היה קולו נשק מבכי. על ליבו הרחום להשתתף בצערן של ישראל, הידועים לו ואת שאינם ידועים לו, הקרובים והרחוקים ועוד חזון למועד להרחיב בכל זה, "למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ד' אלוקים ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת".

ואמרת לחתום בדברים שהיו חביבים על רבינו וקבעם בכמה מספריו, והרי הם באים ללמד תכלית כל הדברים שלפנינו.

ואלו דברי הגה"צ ר' יצחק מאלצן זצ"ל בס"ס פעולת צדיק לחיים (תולדות מרן ר' חיים אריה ליב זצלה"ה מסטאויסק) שהעתיק מספר תו"א: אמרתי אני עם לבי אין אני בוכה הלילה בגלל שנפש הצדיק הזה נאצלה מן הבחי"ת בכחות גדולות ונפלאות ונפשי בכחות הללויות ודלות, אכן אני בוכה על ראיתי הצדיק הזה רין כאחד הצנאים אל מערכת השלמות, וככל עת וככל רגע הוא מרחיב כוחות ותכונות נפשו עד הקצה, ואני שוכב נרדם בתרדמת העצלות, עד אשר קוממו כל השגותי בכתר נפשי ונציון אש אלוקות אשר הפיח ד' בלבי תשקע במקומו, על זה דוח לבי ואין מנחם עכ"ל, וממשיך הגר"י מאלצן זצ"ל, וז"ל: "ועל כזה אז"ל חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי שאין הכונה להגיע למעלת חכמתם שזה אי אפשר, אך בשקידת התורה, בשמירת פיו, במענה רך, בסבלנות במנוחת הנפש, בתיקון המדות בשימת עין על דרכיו, בחריצות לעיין בכל דין המודמן עד מקום שידו מגעת ולהיות מתון בהוראה וכיו"ב, בכל זה יוכל כל איש להגיע למדרגה היותר גבוהה, ואחר כי"ז ועוד, יגיע למעלת הקדושה שהיא מתנה מן השמים. הרחמן הוא ישלח לנו משיחו הולך תמים ויורנו מדרכיו ונלך באורחותיו אמן".